

5TH GRADE STUDENTS' ATTITUDES TOWARD SOCIAL STUDIES DURING THE 4+4+4 EDUCATIONAL SYSTEM¹

(4+4+4 KESİNTİLİ ZORUNLU EĞİTİM SİSTEMİNDE 5.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYAL BİLGİLER DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI)

Emin KILINÇ²
İlker DERE³

ABSTRACT

Compulsory education has been part of Turkish education system since 19th century and protected its presence with some changes. The last arrangement about compulsory education in Turkey had been occurred in 2012-2013 education years and it has been known as “4+4+4 education system”. After this arrangement 5th graders has been acknowledged as middle graders. The purpose of the study is to examine 5th grade students' attitudes toward social studies after the 4+4+4 education system arrangement. Quantitative survey method was used in this study. The data were collected through a survey which was developed by the researchers. The participants were selected through cluster random sampling in the city of Kütahya. The data were analyzed through descriptive analysis and independent sample t test in SPSS 20 statistical package program. The results showed that students have positive attitudes toward social studies. Also there is a significant difference on social studies attitudes by type of settlement.

Keywords:Social studies, 4+4+4 education system, attitudes.

ÖZET

Zorunlu eğitim 19. yüzyıldan itibaren Türk eğitim sisteminde içerisinde olmuş ve günümüze gelinceye dek çeşitli değişikliklerle varlığını korumuştur. Ülkemizde zorunlu eğitim ile ilgili son düzenleme 2012-2013 eğitim-öğretim yılında yapılmış olup “4+4+4 eğitim sistemi” olarak adlandırılmaktadır. Bu sistem sonucunda 5. sınıflar ortaokul bünyesine alınmış ve branş derslerini branş öğretmenlerinden almaya başlamışlardır. Bu çalışmada 5.sınıf öğrencilerinin 4+4+4 düzenlemesi sonrasında Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları incelenecektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmış olup veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen anket aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılar rastlantısal kümeleme yöntemi kullanılarak seçilmiş olup toplamda 147 öğrenciye ulaşılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve bağımsız örneklem için t testi yardımıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda 5.sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğu, bu tutumlarının okulların bulunduğu yerleşim yerine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, 4+4+4 eğitim sistemi, tutum.

¹ Bu çalışma XIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr., Dumlupınar Üniversitesi, İlköğretim Bölümü. eminklntx@gmail.com

³ Arş. Gör. Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ilker.dere@usak.edu.tr

SUMMARY

Introduction

The main purpose of educational system around the world is nurturing young generations as citizens who have knowledge, skills, and values which are required to compete with their equal in the globalized world. In order to keep up with the modern countries there is a need to update educational system. These updates affected compulsory education. Compulsory education has been part of Turkish education system since 19th century and protected its presence with some changes. The last arrangement about compulsory education in Turkey had been occurred in 2012-2013 education years and it has been known as “4+4+4 education system”. After this arrangement 5th graders have been acknowledged as middle graders.

The 4+4+4 educational system has been widely discussed among scholars in the last years. Some scholars have asserted the negative sides of the last arrangements (Güven, 2012; Karadeniz, 2012). On the other hand, other scholars have mentioned positive sides of the new system, such as elective courses, consideration of child development, and equality of opportunity (Akpınar, Dönder, Yıldırım and Karahan, 2012). In some research, authors conducted qualitative research to investigate school principals’ opinions related to the system of 4+4+4 that has a major effect in the society (Memişoğlu and İsmetoğlu, 2012; Üstün, Duran, Altınsoy and Saral, 2014). Similarly Örs, Erdoğan and Kipici (2013) conducted a survey research to examine principals’ ideas about the new system. Furthermore, some scholars have investigated problems that teachers faced in the new system and proposed some solutions to solve these problems (Cerit, Akgün, YıldızveSoysal, 2014) while others tried to examine branch teachers’ opinion about the new arrangement (Demir, Doğan and Pınar, 2013).

As it can be seen above, studies related to 4+4+4 educational system focused on school principals and teachers’ opinion about the new system. However there is little research about students’ opinion about the new arrangement.

Purpose

The purpose of this research is to fill the gap in the literature and to examine 5th grade students’ attitudes toward social studies after the 4+4+4 education system arrangement. In this context, the research questions below are tried to be answered:

- What is the level of 5th graders’ attitudes toward social studies?
- Are there any significant difference 5th graders attitudes toward social studies by gender and school area?
- Are there any significant difference 5th graders attitudes toward social studies textbooks by gender and school area?
- •What is the level of 5th graders’ attitudes toward methods, techniques, and materials which are used in the social studies courses?

Method

The researchers used quantitative survey method in this research. The data were collected by survey from 5th grade students. The survey design was used to explain a case requiring investigation without intervention (Karasar, 2012).

The authors used cluster random sampling to select participants. Cluster sampling is convenient when the population is very large or spread over a wide geographic area (Gay, Mills ve Airasian, 2006). The authors listed all middle schools in Kütahya and randomly selected two middle schools in the urban area and two middle schools in the suburban area. Eventually, the sample of the study was consisted of 147 5th grade students in Kütahya, Turkey.

“Social studies attitudes scale for 5th graders” which was developed by the researchers was used to collect the data in this research. The authors first reviewed the related literature and create an item pool. The scale's content validity was validated with field experts in the social studies area whom were three professors and five social studies teachers. The last version of the scale was reviewed by two language experts. A five point Likert scale (strongly disagree -1, disagree -2, neither agree nor disagree -3, agree -4, strongly agree -5) was used to identify the level of participation on the questions. The survey questionnaire consisting of two sections: demographic part and attitudes part. The attitudes part has three sections: attitudes towards social studies which has 13 items, methods, techniques and materials in social studies which has 11 items, and attitudes towards social studies textbooks which has 12 items. Cronbach Alfa value of the scale was .702.

Results

Based on the analyses, it can be concluded that 5th graders' attitudes toward social studies were high. Students asserted that they found social studies topics interesting. Participants believe themselves during the social studies courses, and they completed their social studies homework with joy. This findings support the results of previous researches (Coşkun, 2011; Oğur, 2009; Yılmaz ve Şeker, 2011) that indicate same results.

Participants of the study mentioned that they wanted to take social studies course from social studies teachers instead of elementary school teachers. Indeed, Demir, Doğan ve Pınar (2013) reached the same conclusion.

In this study, the authors examine the possible difference between students who live in urban and suburban areas on their attitudes toward social studies. According to the analyses, students who live in urban areas have more positive attitudes toward social studies than students who live in suburban areas. This findings support the results of previous research (Coşkun, 2011) that indicate same results.

In addition, participants expressed that they would be happy if their teachers used constructivist approach in social studies teaching. Also, if the social studies topics related to real life experiences and the environment that they live, they can learn more in the social studies courses.

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada temel vatandaşlık yeterlikleri için gerekli bilgi, beceri ve değerlere sahip, eleştirel düşünebilen, çağın gerektirdiği gelişmelere uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek eğitim sistemlerinin temel hedeflerindedir. Bu nedenle eğitim politikaları zaman içerisinde güncellenmekte; bu durum zorunlu eğitim süresini de etkilemektedir. Nitekim Türk eğitim sisteminde 30 Mart 2012 tarihinde kabul edilen 6287 sayılı yasa ile zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır. Vatandaşlık yeterliklerini geliştirmeyi amaçlayan Sosyal Bilgiler dersi de bu değişikliklerden etkilenmiş; değişiklik sonrası 5. sınıflar ilkokul yerine ortaokul bünyesine alınmış ve Sosyal Bilgiler dersine Sosyal Bilgiler öğretmenleri girmeye başlamıştır. Bu çalışmada 4+4+4 olarak adlandırılan değişiklik sonrasında 5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları çeşitli değişkenler ele alınarak incelenmiştir.

Zorunlu Eğitim

4+4+4 eğitim sistemi olarak adlandırılan düzenlemenin Sosyal Bilgiler dersi açısından neler getirdiğini kavrayabilmek için öncelikle zorunlu eğitim kavramının incelenmesi gerekmektedir. Zorunlu eğitim devletin her vatandaşını devamlı yükümlü kıldığı (Karadeniz, 2013) belirli bir dönemde belirli bir süre eğitim almayı ifade eder (Gültekin, 1998). Ülkemizde zorunlu eğitimin ilk emareleri Sultan II. Mahmud (1809-1839) döneminde ortaya çıkmıştır. Bu dönemde eğitim alanında çeşitli modernizasyonlar yapılmış ve ilkokul eğitimi devletin sorumluluğu altına alınarak zorunlu hale getirilmiştir (Ayas, 1948). Osmanlı döneminde zorunlu eğitim II. Mahmud'tan sonra diğer padişahlar tarafından da ele alınmış ve çeşitli tarihlerde çıkarılan talimatname, nizamname ve kanunlarla süre ve yaş konuları değişse de zorunlu eğitim Türk eğitim tarihine girmiştir (Akyüz, 1997; Kazamias, 1966; Koçer, 1987; Sakaoğlu, 1991). Cumhuriyetin ilanından sonra eğitim konusu öncelikli konular arasında ele alınmış ve 1924 yılında zorunlu eğitim beş yıl olarak belirlenmiştir. II. Dünya savaşı sonrasında zorunlu eğitim tekrar gündeme gelmiş ve 3. Milli Eğitim Şurasında zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması önerilmiş ancak bu karar yürürlüğe girmemiştir (Güven, 2012). Sekiz yıllık zorunlu eğitim 14 Haziran 1973 tarih 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yasallaşmış ve 16 yatılı bölge ilköğretim okulunda pilot olarak uygulanmaya başlanmıştır. Ancak bu uygulama pilot ilköğretim okulları dışında yaygınlaşmamıştır (Erçelebi, 2000). 16 Ağustos 1997 tarihinde 4306 sayılı Yasa'yla zorunlu eğitim 8 yıla çıkarılarak Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki ilkokul ve ortaokullar 8 yıllık ilköğretim okuluna dönüştürülmüştür (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1997). 18. Milli Eğitim Şurası'nda ise zorunlu eğitimin 13 yıla yükseltilmesi önerilmiştir. Ancak 30 Mart 2012 tarihinde kabul edilen 6287 sayılı Yasa ile zorunlu eğitim 12 yıl olarak kabul

edilmiş ve zorunlu eğitimin ilk dört yılı ilkokul, ikinci dört yılı ortaokul ve son dört yılı ise lise olmak üzere üç aşamaya ayrılmıştır (Doğan, Demir ve Pınar, 2014).

Kamuoyunda 4+4+4 eğitim sistemi olarak bilinen 6287 sayılı Kanun ile birlikte gerçekleşen düzenleme ve sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan düzenlemeler sonucunda ilköğretim okulları iki kısma ayrılmıştır. Bu bağlamda 1-4. sınıf öğrencilerinin ilkokul, 5-8. sınıf öğrencilerinin ise ortaokul bünyesinde eğitimlerine devam etmeleri kararlaştırılmıştır. Bu ayrışma ile birlikte 5. sınıf öğrencileri ortaokul kısmına geçmiş ve daha önce branş derslerine sınıf öğretmenleri girerken bu değişiklik ile birlikte branş derslerine ilgili öğretmenler girmeye başlamıştır.

Türk Milli Eğitim Sisteminde yapılan bu köklü değişiklik farklı boyutlarıyla tartışılmış ve bilimsel çalışmalara konu olmuştur. Karadeniz (2012) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin 4+4+4 eğitim sistemine yönelik görüşleri incelenmiş ve öğretmenlerin $\frac{3}{4}$ ünün yeni sisteme tereddütle yaklaştığını ifade etmiştir. Yeni sisteme eleştirel gözle bakan bir diğer çalışmada ise (Güven, 2012), 4+4+4 sisteminin eğitimsel gereksinim ve gerçekleri karşılayamadığı öne sürülmüştür. Buna karşın yeni sistemi olumlu bir adım olarak değerlendiren çeşitli çalışmalar da vardır. Nitekim Akpınar, Dönder, Yıldırım ve Karahan'ın (2012) yaptığı araştırmada yeni sistemdeki seçmeli ders imkanları ile esnek eğitim anlayışının programların sosyal temelini sağlamlaştırdığı ve 8 yıllık kesintisiz eğitimin çocukların gelişim özelliklerine yönelik yol açtığı iddia edilen sakıncaları azaltma, mesleki eğitimin önünü açma ve eğitimde fırsat eşitliği sağlama gibi konularda olumlu pek çok yanının olduğu belirtilmiştir. Bu konuda yapılan bir diğer çalışmada (Memişoğlu ve İsmetoğlu, 2013) okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuş ve 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasının doğru olduğu ancak bu sistemin 5+3+4 şeklinde olması gerektiği ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin yeni sisteme yönelik bakış açılarının incelendiği bir diğer çalışmada ise yeni sistemin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar ele alınmış ve bu sorunlara çeşitli çözüm önerileri getirilmiştir (Örs, Erdoğan ve Kipici, 2013). Üstün, Duran, Altınsoy ve Saral'ın çalışmasında (2014) da okul yöneticilerinin 4+4+4 eğitim sistemine yönelik tutumları incelenmiş olup yeni sisteme karşı olumlu beklentinin olmadığı belirtilmiştir.

Yeni eğitim sistemi ile ilgili öğretmenlerin görüşleri inceleyen çeşitli araştırmalar da yapılmıştır. Demir, Doğan ve Pınar (2013) tarafından yapılan araştırmada branş öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda 4+4+4 eğitim sistemi değerlendirilmiş, 5. sınıfta okutulan derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesinin gerektiği, zorunlu eğitimin kesintili olmasının önemli olduğu, ders saatleri ile ünite sayılarının azaltılması gerektiği ve öğretmenlerin yeni sistem ile ilgili hizmet içi eğitimler alması gerektiği ifade edilmiştir. Doğan, Demir ve Pınar (2014) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminin sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiş ve katılımcıların 12 yıllık zorunlu eğitim sistemini savdukları, ancak okullardaki alt yapı eksiklikleri ile hizmet içi eğitimlerin yetersizliğini eleştirdikleri belirtilmiştir.

Son olarak Cerit, Akgün, Yıldız ve Soysal (2014) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin görüşleri alınarak yeni eğitim sisteminin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılarak bu sorunlara çeşitli çözüm önerileri getirilmiştir.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Yukarıda belirtilen araştırmalarda görüldüğü üzere 4+4+4 eğitim sistemi olarak adlandırılan düzenleme ile ilgili olarak okul yöneticileri ve öğretmenlerin tutum ve düşünceleri çeşitli araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Ancak 5. Sınıf öğrencilerinin yapılan 4+4+4 kesintili 12 yıllık eğitim sistemi değişikliği sonrasında Sosyal Bilgiler dersine olan tutumlarına yönelik herhangi bir çalışma ile karşılaşmamıştır. Bu çalışmada 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları ne düzeydedir?

5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarında cinsiyet ve okulun bulunduğu yerleşim yeri açısından fark var mıdır?

5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik tutumlarında cinsiyet ve okulun bulunduğu yerleşim yeri açısından fark var mıdır?

5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve materyallerin kullanımına yönelik tutumları ne düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olan tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelindeki araştırmalarda araştırmaya konu olan bireyler, kendi koşulları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012). Bu çalışmada 4+4+4 eğitim sistemi olarak adlandırılan değişiklik sonrasında ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi hakkındaki görüşleri incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2013-2014 Eğitim- Öğretim yılında Kütahya il sınırları içerisindeki ortaokullarda eğitim gören 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada Kütahya il merkezi ile köylerinde eğitim gören 5. sınıf öğrencilerin tümüne farklı coğrafi alanlara dağılmış olmaları nedeni ile ulaşılması zor olduğundan rastlantısal kümeleme yöntemi kullanılarak 147 kişilik bir örneklem grubu ile çalışılmıştır. Evrenin çok geniş olduğu ve farklı coğrafi alanlara dağıldığı durumunda evreni oluşturan bireylere ulaşmak zor olduğundan rastlantısal örnekleme yöntemlerinden kümeleme yöntemine başvurmak daha pratiktir (Gay, Mills ve Airasian, 2006). Araştırmada Kütahya ili sınırları içerisinde bulunan

okulların listesi yapılmış; iki merkez ve iki köy okulu rastgele bu listeden seçilmiştir.

Çalışmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerine ve devam ettikleri okulların buldukları yerleşim yerine göre dağılımına ilişkin veriler tablolar halinde aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan 5.Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Erkek	62	42,2
Kız	85	57,8
Toplam	147	100

Tablo 2. Araştırmaya Katılan 5.Sınıf Öğrencilerinin Okulların Bulunduğu Yerleşim Yeri İlişkin Bilgiler

Okul Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Merkezi Okul 1	36	24,5
Merkezi Okul 2	72	49
Köy Okulu 1	26	17,7
Köy Okulu 2	13	8,8
Toplam	147	100

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen "5. sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" olarak adlandırılan Likert tipi bir ölçek kullanılarak toplanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde ilk olarak literatür taraması yapılmış ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutuma ilişkin ölçekler incelenerek bir madde havuzu oluşturulmuştur (Coşkun, 2011; Karakuş, 2006; Oğur, 2009). Ölçeğin kapsam geçerliği için eğitim fakültelerinin İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında görevli 3 öğretim üyesini ile 5 Sosyal Bilgiler öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. Görüşler doğrultusunda ölçekte gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra cümle hataları ve ifade yanlışlıklarını düzeltmek amacıyla Türkçe Bölümünde görevli iki öğretim üyesine inelettilerilerek ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinde katılımcıların verilen ifadeleri çözümlemelerine yönelik olarak 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçek soldan sağa "1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Fikrim Yok, 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde sıralanmıştır.

Yapılan düzenlemeler sonucunda ölçek iki bölümden oluşmuştur. İlk bölüm katılımcıların demografik bilgilerini içeren beş maddeden oluşmaktadır. İkinci bölüm ise Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ile ilgili 13 madde, Sosyal Bilgiler dersinde yöntem, teknik ve materyal kullanımı ile ilgili 11 madde ve Sosyal Bilgiler dersi ünitelerine ve ders kitabına yönelik tutum ile ilgili 12 maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach alfa iç güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve 0.702 olduğu tespit edilmiştir. Büyüköztürk'e (2010) göre güvenilirlik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görülmektedir. Buna göre 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada yer alan problemlerin çözümlenmesinde betimsel istatistiksel yöntem ve teknikler kullanılmış olup anketlerden elde edilen verilerin analizinde SPSS 20 istatistik paket programı kullanılmıştır. Öncelikle verilerin aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış, sonrasında ise bağımsız örneklem için t testi uygulanmıştır.

BULGULAR

5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumları

5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları madde düzeyinde değerlendirilmiş ve derse yönelik tutumlara ilişkin durumları ifade eden madde ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Madde Ortalama Puanları

Madde	\bar{X}	S
Sosyal Bilgiler dersi konuları genelde ilgimi çeker.	3.60	1.25
Sosyal Bilgiler dersinin ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım.	3.60	1.33
Sosyal Bilgiler dersinde kendime her zaman güvenirim.	3.57	1.27
Sosyal Bilgiler dersi en çok sevdiğim dersler arasındadır.	3.55	1.35
Sosyal Bilgiler derslerinde sık sık söz alırım.	3.36	1.29
Dersler arasında en çok Sosyal Bilgiler dersinden hoşlanırım.	3.19	1.37
Sosyal Bilgiler dersinin konuları azaltılırsa memnun olurum.	2.77	1.46
Sosyal Bilgiler dersinin ders saati artmalıdır.	2.74	1.33
Sosyal Bilgiler dersini ilkokuldaki öğretmenimin anlatmasını tercih ederim.	2.56	1.42
5. sınıf Sosyal Bilgiler dersine uyum sağlamakta zorlandım.	2.48	1.39
Sosyal Bilgiler konularının anlaşılmasının zor olduğunu düşünüyorum.	2.31	1.27
Sosyal Bilgiler dersini zoraki çalışırım.	2.25	1.29
Mümkün olsa Sosyal Bilgiler dersinin yerine başka bir ders alırdım.	2.13	1.31

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin genel olarak Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları görülmektedir. 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ilişkin durumları ifade eden maddelerden en fazla katıldıkları maddelerin sırasıyla “Sosyal Bilgiler dersi konuları genelde ilgimi çeker” ($\bar{X}=3.60$), “Sosyal Bilgiler dersinin ödevlerini sıkılmadan zevkle yaparım” ($\bar{X}=3.60$), “Sosyal Bilgiler dersinde kendime her zaman güvenirim” ($\bar{X}=3.57$) ve “Sosyal Bilgiler dersi en çok sevdiğim dersler

arasındadır" ($\bar{X} = 3.55$) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin en az katıldıkları maddelerin ise sırasıyla "Mümkün olsa Sosyal Bilgiler dersinin yerine başka bir ders alırdım" ($\bar{X} = 2.13$), "Sosyal Bilgiler dersini zoraki çalışırım" ($\bar{X} = 2.25$), "Sosyal Bilgiler konularının anlaşılmasının zor olduğunu düşünüyorum" ($\bar{X} = 2.31$) ve "5. sınıf Sosyal Bilgiler dersine uyum sağlamakta zorlandım" ($\bar{X} = 2.48$) olduğu belirlenmiştir.

5. Sınıfta okutulan Sosyal Bilgiler dersinin branş öğretmenleri tarafından mı yoksa sınıf öğretmenleri tarafından mı okutulması gerektiği ile ilgili öğrencilere bir soru yöneltilmiş ve öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini sınıf öğretmeninden ziyade Sosyal Bilgiler öğretmeninden almayı istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan 5. Sınıf öğrencilerinin 4+4+4 eğitim sistemi düzenlemesinden sonra Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ilişkin verdikleri yanıtların cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumların Cinsiyet Değişkenine göre t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	t	p
Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum	Kız	58	43.75	8.00	137	1.01	.317
	Erkek	81	42.48	6.91			
	Cevapsız	8					

Analiz sonuçları incelendiğinde cinsiyet ($t(137) = .317$, $p > 0.05$) değişkeni açısından 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcıların 4+4+4 eğitim sistemi düzenlemesinden sonra Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına ilişkin verdikleri yanıtların okulun bulunduğu yerleşim yeri değişkenine göre t-testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumların Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Değişkenine göre t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	t	p
Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum	Merkez	100	44.22	7.64	137	3.181	.002
	Köy	39	39.92	5.68			
	Cevapsız	8					

Analiz sonuçlarına göre okulun bulunduğu yerleşim yeri ($t(137) = 3.181$, $p < 0.05$) değişkeni açısından 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kütahya il merkezindeki okullarda öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının ($\bar{X} = 44.22$), köy okullarında öğrenim gören 5. sınıf öğrencilerinin tutumlarına göre daha olumlu olduğu görülmüştür. T-testi sonrasında etki büyüklüğü de hesaplanmış

($d = .638$) ve bu hesaplama göre orta düzeyde bir etki tespit edilmiştir (Cohen, 1992).

5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yönelik Tutumları

5. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik tutumları madde düzeyinde değerlendirilmiş ve bilgiler ders kitaplarına yönelik tutumlara ilişkin durumları ifade eden madde ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 6’te gösterilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Ders Kitabına Yönelik Tutum Madde Ortalama Puanları

Madde	\bar{X}	S
5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki örnekleri, resimleri, tabloları ve çizimleri anlaşılır buldum.	4.13	1.24
5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki konuların anlatımını kolay anlaşılır, akıcı ve eğlenceli buldum.	3.92	1.33
5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki alıştırmaları sorularını yapmakta herhangi bir sorun yaşamadım.	3.75	1.33
5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki terimleri, kavramları, kelimeleri anlamakta zorlandım.	2.34	1.35

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin genel olarak Sosyal Bilgiler ders kitabına yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin 5.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının görsel öğelerini beğendikleri, kitapta işlenen konuları akıcı ve anlaşılır buldukları, kitapta yer alan alıştırmaları sorularını yaparken herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını ve kitaptaki kavram, terim ve kelimeleri anlamakta zorlanmadıklarını ifade ettikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan 5. Sınıf öğrencilerinin 4+4+4 eğitim sistemi düzenlemesinden sonra Sosyal Bilgiler ders kitabına yönelik tutumlarına ilişkin verdikleri yanıtları incelenmiş ve yapılan analiz cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Ders Kitabına Yönelik Tutumların Cinsiyet Değişkenine göre t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	t	p
Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik tutum	Kız	58	16.38	3.23	137	2.65	.009
	Erkek	81	14.82	3.73			
	Cevapsız	8					

Analiz sonuçları incelendiğinde cinsiyet ($t(137) = 2.65, p < 0.05$) değişkeni açısından 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik tutumları

arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre 5. Sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin ($\bar{X}=16.38$), Sosyal Bilgiler ders kitabına yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre ($\bar{X}=14.82$) daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. T-testi sonrasında etki büyüklüğü de hesaplanmış ($d= .449$) ve bu hesaplama göre orta düzeyde bir etki tespit edilmiştir (Cohen, 1992).

Katılımcıların 4+4+4 eğitim sistemi düzenlemesinden sonra Sosyal Bilgiler ders kitabına yönelik tutumlarına ilişkin verdikleri yanıtları incelenmiş ve yapılan analizler incelendiğinde okulun bulunduğu yerleşim yeri ($t(137) = .317$, $p>0.05$) değişkeni açısından 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. t-testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Ders Kitabına Yönelik Tutumların Okulun Bulunduğu Yerleşim Yeri Değişkenine göre t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	SD	t	p
Sosyal Bilgiler ders	Merkez	100	15.77	3.61	137	1.616	.108
kitaplarına yönelik tutum	Köy	39	14.69	3.50			

5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretiminde Kullanılan Yöntem, Teknik ve Materyallerin Kullanımına Yönelik Tutumları

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yöntem, teknik ve materyaller ile ilgili 5. Sınıf öğrencilerinin tutumları madde düzeyinde değerlendirilmiş ve derse yönelik tutumlara ilişkin durumları ifade eden madde ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Yöntem, Teknik ve Materyaller ile İlgili Madde Ortalama Puanları

Madde	\bar{X}	S
İşlenen konunun çevreyle ilişkilendirilerek anlatma	3.90	1.21
Grup çalışması ve işbirliğine dayalı araştırmalar	3.73	1.35
Konuyla alakalı tarihi mekân, fabrika, kurum gibi yerlere yapılacak geziler	3.69	1.52
Soru sorma ve öğrencilerine ders katılımıyla işlenen ders düzeni	3.67	1.34
Proje, ödev hazırlama ve sınıfta sunma	3.61	1.45
Yalnızca öğretmenin anlatımı ve açıklamaları	3.48	1.38
Bireysel çalışmaya dayalı araştırmalar	3.29	1.44
Sözlü ve yazılı nota dayalı çalışmalar	3.26	1.38
Resim, video, tablo, slayt gibi materyallerin kullanıldığı ders ortamı	3.21	1.58
Nota dayalı alarak çalışma	2.91	1.56
Öğretmen-öğrenci arasında tartışma yaparak öğretim	2.84	1.63

Tablo 9 incelendiğinde 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinin günlük hayatla ve çevre ile ilişkili olarak işlendiğinde, konuların grup çalışması ve işbirliğine dayalı işlendiğinde ve işlenen konu ile ilgili tarihi mekân ve müze vb. yerlere yapılacak gezilerle derse olan ilgilerinin daha da artacağını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Buna karşın, günümüzde yaygın olarak kullanılan tartışma, nota (ezbere) dayalı çalışma ve dersin slayt ile işlenmesi gibi durumlarda öğrenciler biraz daha çekimser davranmış ve derse olan ilgilerinin bu şekilde artmayacağını ifade etmişlerdir. Tüm bu sonuçlar dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinin günlük hayat ile ilişkili ve grup çalışmasına dayalı olarak işlenmesinin öğrencilerin derse olan tutumları konusunda olumlu etkisinin olacağı söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Temel amaçları bireyin zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmiş kişiliğe ve karaktere sahip olması; toplumsal değerleri benimseyen, koruyan ve geliştiren ve gündelik yaşamla ilgili çeşitli bilgi, beceri ve değerlere sahip olan bireylerin yetiştirilmesi olan eğitim ülkelerin siyasal, toplumsal, ekonomik ve bilimsel kurumlarının üretim kapasitesini arttıran bir süreçtir (Baş, 2004). Bu nedenle kalkınmanın ve gelişmişliğin bir gereği olarak eğitim alanında sürekli yeni sistemler denenmektedir. Bunlardan belki de en önemlilerinden birisi de zorunlu eğitimidir. Ülkemizde son olarak 30 Mart 2012 tarihinde kabul edilen 6287 sayılı Yasa ile zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır.

Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve 4+4+4 olacak şekilde kesintili bir hale dönüştürülmesi beraberinde çeşitli tartışmaları da getirmiştir. Özellikle 5. Sınıfların ortaokul bünyesine alınması ve branş derslerine sınıf öğretmenleri yerine branş öğretmenlerinin girmeye başlamasının öğrencilerin başarısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi için çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Bu çalışmada 4+4+4 eğitim sistemi olarak adlandırılan düzenleme sonrasında 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Kütahya il merkezi ve köylerinde eğitim gören 5. sınıf öğrencilerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırma sonuçları incelendiğinde 5.sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ifade eden maddelere katılım oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin genel olarak Sosyal Bilgiler dersi konularını ilgi çekici buldukları, Sosyal Bilgiler dersinde kendilerine güvendikleri ve ders ödevlerini zevkle yaptıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde daha önceki çalışmalarda da öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları ifade edilmiştir (Coşkun, 2011; Oğur, 2009; Yılmaz ve Şeker, 2011). Bu çalışmanın sonuçları, yukarıda belirtilen çalışmaların sonuçlarını destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan 5.sınıf öğrencileri, Sosyal Bilgiler dersinin sınıf öğretmeni yerine branş öğretmeni tarafından verilmesini tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu görüşleri farklı araştırma sonuçları ile de örtüşmektedir.

Nitekim Demir, Doğan ve Pınar (2013) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumun öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimine göre değişip değişmediği konusu da bu çalışmada incelenmiştir. Araştırmaya katılan 5. sınıf öğrencilerinin verdikleri bilgiler doğrultusunda il merkezinde öğrenim gören öğrencilerin köylerde öğrenim gören öğrencilere nispeten Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Benzer şekilde yapılan diğer çalışmalarda da (Coşkun, 2011) il merkezinde eğitim gören öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumları köylerde öğrenim gören çocuklara göre daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları kendinden önceki çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yöntem, teknik ve materyaller ile ilgili öğrencilerin fikirleri incelendiğinde, genel olarak 5.sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler derslerinin günlük hayatla ve çevre ile ilişkilendirildiğinde, işbirlikçi öğrenme teknikleri ile işlendiğinde ve tarihi mekân ve müze gezileri ile desteklendiğinde derse olan ilgisinin daha da artacağı söylenebilir. Nitekim derslerin günlük hayatla ilişki kurularak verildiğinde öğrenmelerin daha kalıcı olacağı ve derse olan ilginin artacağı çeşitli çalışmalarda ifade edilmiştir (Dewey, 1938; Karakuş, 2006). Bu çalışmada elde edilen sonuçlar önceki yapılan çalışmaların sonuçları ile uyum göstermektedir. Gerçekten de Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçlarından bir tanesinin de katılımcı vatandaşlar yetiştirmek olduğu dikkate alınır, öğrenmelerin gerçek hayatla ve çevre ile ilgili olmasının ve işbirlikçi öğrenme tekniklerinin Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılmasının öğrencilerin derse olan ilgisini arttıracakı söylenebilir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçları göz önüne alındığında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik olumlu tutumlarını geliştirebilmek için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Sosyal bilgiler dersleri öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde günlük hayatla ve öğrencilerin yaşadıkları yakın çevre ile ilişkilendirilmelidir.
2. Öğrencilerin daha çok eğlenerek ve aktif olarak öğrenmelerine imkân tanıyan işbirlikçi öğrenmeye ve tarihi mekân ve müze gezilerine başvurulmalıdır.
3. Sosyal bilgiler dersinde öğrenilen bilgilerin ilerleyen süreçlerde nerelerde ve nasıl kullanılacağına dair çarpıcı ve canlı örnekler işe koşulmalıdır.
4. Taşrada ve şehirde yaşayan öğrencilerin imkânları göz önünde bulundurularak konuların öğretiminde farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akpınar, B., Dönder, A., Yıldırım, B. & Karahan, O. (2012). Eğitimde 4+4+4 sisteminin (modelinin) karşıt program bağlamında değerlendirilmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 25-39.
- Akyüz, Y. (1997). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- Ayas, N. (1948). *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi: Kuruluşlar ve tarihçeler*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Baş, K. (2004). Türkiye'de zorunlu eğitim süresinin arttırılmasının sağlayacağı kazançlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59(3), 21-42.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, (12.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cerit, Y., Akgün, N., Yıldız, K., & Soysal, M. R. (2014). Yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Bolu il örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 59-79.
- Cohen, J. (1992). A powerprimer. *Psychological Bulletin*, 112, 155-159.
- Coşkun, N. (2011). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Demir, S. B., Doğan, D., & Pınar, M. A. (2013). 4+4+4 yeni eğitim sisteminin yansımaları: Beşinci sınıflardaki eğitim-öğretim sürecinin branş öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 8(9), 1081-1098.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: First Touchstone Edition.
- Doğan, S., Demir, S. B., & Pınar, M. A. (2014). 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminin sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 13(2), 503-517.
- Erçelebi, H. (2000). Sekiz yıllık zorunlu eğitimin içinin doldurulması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 91-97.
- Gay, L. R., Mills, G. E., ve Airasian, P. (2006). *Educational research: Competencies for analysis and application* (8th. ed.). UpperSaddleRiver, NJ: PrenticeHall.
- Gültekin, M. (1998). *Türkiye ve Avrupa Birliğe'ne üye bazı ülkelerde zorunlu eğitim*. Anadolu Üniversitesi Yay. No.1016, Açıköğretim Fakültesi Yay. No. 559.
- Güven, İ. (2012). Eğitimde 4+ 4+ 4 ve Fatih Projesi yasa tasarısı:Reform mu? *İlköğretim Online*, 11(3), 556-577.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu.(1997). *T. C. Resmi Gazete*, 23084, 18 Ağustos 1997.
- Karadeniz, C. B. (2012). Öğretmenlerin 4+ 4+ 4 zorunlu eğitim sistemine ilişkin görüşleri. *Eğitim Bilim Toplum*, 10(40), 34-53.

- Karakuş, F. (2006). *Sosyal Bilgiler öğretiminde yapıcı öğrenme ve otantik değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kazamias, A.M. (1966). *Education and the quest for modernity in Turkey*. London: George Allen&Unwin Ltd.
- Koçer, H. A. (1987). *Türkiye'de modern eğitimin doğuşu 1773–1923*. Ankara: Uzman Yayınları.
- Memişoğlu, S. P. & İsmetoğlu, M. (2013). Zorunlu eğitimde 4+4+4 eğitim uygulamasına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2),14-25.
- Oğur, M. (2009). *Altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Örs, Ç., Erdoğan, H., & Kıpıcı, K. (2013). Eğitim yöneticileri bakış açısıyla 12 yıllık kesintili zorunlu eğitim sistemi: Iğdır örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 131-154.
- Sakaoğlu, N. (1991). *Osmanlı eğitim tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Üstün, A., Duran, A., Altınsoy, H. B., & Saral, D. G. (2014). Okul yöneticileri ve öğretmenlerin 4+4+4 eğitim sistemine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 251-262.
- Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgilere karşı tutumlarının incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), 34-50.